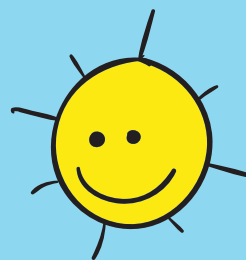

Maxíkova
jazyková školka a jesle

Metodická příručka pro začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem

**Bc. Monika Javoříková
a Veronika Glöcknerová**

Obsah

1. Úvod	4
1.1 Žáci s odlišným mateřským jazykem – vymezení pojmu.....	5
1.2 Integrace a inkluze	6
1.3 Legislativa a podpůrná opatření.....	6
1.4 Co je obecně potřeba zohledňovat u žáků s OMJ	7
2. Postup při začleňování dětí s OMJ v Maxíkové školce	8
2.1 Prohlídka mateřské školy.....	8
2.2 Informační schůzka před nástupem dítěte.....	9
2.3 Porada pedagogů před adaptací	10
2.4 Práce třídní učitelky těsně před příchodem nového dítěte	10
2.5 Nástup a adaptační plán MŠ.....	10
2.5.1 První fáze adaptace:	11
2.5.2 Druhá fáze adaptace.....	12
2.5.3 Třetí fáze adaptace.....	12
2.6 Opatření napomáhající začlenění dítěte s OMJ do kolektivu	12
2.7 Úprava prostředí a vybavení MŠ.....	13
3. Jazyková podpora dětí s OMJ	14
3.1 Individuální jazyková podpora	14
3.2 Jazyková podpora a komunikace s dítětem v běžném dni	15
4. Jednotlivé role zaměstnanců v začleňování dětí s OMJ	16
4.1 Nepedagogičtí zaměstnanci MŠ a externisté.....	16
4.2 Ředitelka	17
4.3 Vedoucí učitelka	17
4.4 Vyučující hovořící ukrajinským a ruským jazykem.....	17
4.5 Třídní učitelka	17
4.6 Rodilá mluvčí anglického jazyka.....	18
4.7 Asistentka pro děti s OMJ – individuální výuka/ podpora	18
5. Komunikace a spolupráce s rodiči	19
6. Děti hovořící ruským jazykem	20
7. Závěr	21
8. Užitečné kontakty	22
10. Citace a zdroje	23

1. Úvod

Pobočka **Maxíkovy školky ve Stodůlkách** má dlouholetou tradici v přijímání dětí s odlišným mateřským jazykem (dále jen děti s OMJ). Z celkového počtu dětí se zde v současné době vzdělává zhruba polovina dětí, které nemají češtinu jako mateřský jazyk. Pro většinu těchto dětí je primárním jazykem ruština.

Tato příručka si klade za cíl pomoci novým i stávajícím zaměstnancům v poskytnutí systematické podpory dětem s OMJ a zdokonalit již stávající postupy inkluzivního vzdělávání. Chceme toho docílit skrze ucelený popis osvědčených postupů a tím i vyhledání možných způsobů zlepšení, které také v příručce uvedeme. Tímto krokem chceme zvýšit kvalitu vzdělávání všech dětí.

Maxíkova školka vnímá jako svoji zodpovědnost vytvářet co nejlepší podmínky pro získání kompetencí, které dítěti umožní bezproblémový nástup do základní školy. U dětí s OMJ jde především o osvojení si druhého jazyka. To hraje klíčovou roli v jejich budoucím školním úspěchu, a proto je pro nás jedním z prioritních témat jejich jazyková podpora.

Příručka je financována z projektu Evropské unie a její obsah je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání a se strategiemi České republiky v oblasti vzdělávání.

Při sestavování této příručky nám byla velmi nápomocna organizace META, která nám ochotně poskytla úvodní školení. V průběhu psaní bylo využito zejména informací ze stránek: <https://www.inkluzivniskola.cz/>, které jsou spravované právě Metou a kde je dostupná i publikace Děti s odlišným mateřským jazykem v mateřských školách, jež posloužila jako osnova, inspirace a byla prostředkem pro evaluaci našich postupů. Dalším bohatým zdrojem informací nám byly stránky: <https://cizinci.npicr.cz/> spravované Národním institutem pro další vzdělávání. Tímto chceme poděkovat výše zmíněným organizacím za významnou informační podporu v této problematice.

Seznam použitých zkratk:

OMJ – odlišný mateřský jazyk

PLPP – plán pedagogické podpory

IVP – individuální vzdělávací plán

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

EU – Evropská unie

MŠ – mateřská škola

1.1 Žáci s odlišným mateřským jazykem – vymezení pojmu

Pro účely této příručky využíváme především pojem – dítě s odlišným mateřským jazykem, který zkracujeme na dítě s OMJ.

Vymezení pojmu: „Jedná se o děti a žáky nově přicházející ze zahraničí, většinou bez znalosti nebo s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka. Mohou to být také děti cizinců, které v ČR vyrostly, ale doma hovoří jiným jazykem, než je jazyk vyučovací. Patří sem také děti, jež mají české občanství, ale doma se používá i jiný než český jazyk (jedná se o děti z bilingvního prostředí nebo děti s dvojitým občanstvím). V některých případech (spíše z důvodu potřeby podobné podpory) do této skupiny řadíme i děti s českým občanstvím, které sice doma česky hovoří, ale studovaly v zahraničí a česky se nikdy ve škole neučily“ (Inkluzivní škola 2020).

Pojmu „cizinec“ jsme se rozhodli v této problematice vyvarovat. Je sice hojně užívaný, ale je velmi nepřesný, což jasně vyplývá z předchozí definice. Pro integraci těchto žáků i rodin do komunity kolem naší MŠ je důležité, aby nebyli chápáni jako homogenní skupina „cizinců“, ale jako heterogenní skupina, jež se může potýkat s podobnými problémy pramenícími z neznalosti jazyka a kulturních praktik, nikoliv z jejich občanství, státní příslušnosti či rasy.

1.2 Integrace a inkluze

Cílem naší MŠ je kvalitní inkluzivní vzdělávání dětí s OMJ. Druhotným cílem je ale začlenit i rodiče s OMJ do komunity česky mluvících rodičů. Jde nám o inkluzi, nikoli o integraci. Následující výčet pojmů by mohl ještě lépe pomoci definovat, co přesně je naším cílem.

„Inkluzivní vzdělávání znamená zařadit všechny děti do hlavního vzdělávacího proudu a odstraňovat překážky, které by jednotlivým dětem mohly bránit vzdělávat se společně. Jedná se o jistý posun od integrace, a to především ve vnímání a práci s dětskou skupinou i jednotlivci.

Integrace předpokládá, že pracujeme s homogenní skupinou dětí, do které se snažíme včlenit dítě, které je v nějaké oblasti odlišné. Takový přístup by mohl trochu navozovat dojem, že je třeba nejprve odstranit odlišnost dítěte, aby se následně mohlo stát platnou součástí skupiny a přidat se k hlavnímu proudu.

Inkluze počítá s tím, že v praxi nikdy nemáme skupinu stejných dětí, do které pak včleňujeme odlišné jednotlivce. Naopak předpokládá, že skupina vždy sestává z mnoha rozmanitých svěbytných osobností s rozdílnými schopnostmi a potřebami, které je třeba zohledňovat a umožňovat všem dětem zapojení do společného vzdělávání. Opakem inkluze je exkluze – vyloučení“ (Linhartová 2018, s. 19). 1.3

1.3 Legislativa a podpůrná opatření

Vzdělávání žáků s OMJ upravuje novelizovaný školský zákon 82/2015 Sb., kterým se mění zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání spolu s vyhláškou 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Vzdělávání těchto žáků je poskytováno na základě § 20 tohoto zákona.

Zákon vymezuje 5 stupňů podpůrných opatření. Z hlediska dětí s OMJ je zejména důležité pročíst si možnosti podpory prvního, druhého a třetího stupně.

Do druhého a třetího stupně podpůrných opatření spadá většina nově nastupujících dětí s OMJ.

První stupeň podpory stanovuje ředitelka MŠ. K jeho stanovení není nutný informovaný souhlas zákonného zástupce. Plán pedagogické podpory vypracuje třídní učitel dítěte a dá ho ředitelce ke konzultaci. Jedná se zejména o úpravu metod, organizace práce a hodnocení.

Ve velké většině případů naše MŠ využívá vlastního psychologa, kontakt na něho naleznou zaměstnanci v telefonním listě.

Další stupně podpůrných opatření stanovují školská poradenská zařízení na žádost zákonného zástupce, doporučení ředitelky nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí. K jejich uplatnění je již nutný informovaný souhlas rodiče. Pro realizaci podpůrných opatření 2.–5. stupně získá MŠ finance, ze kterých může hradit například odborníky, kurz českého jazyka a asistenta pedagoga. Více informací na <https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/podpurna-opatreni-pro-deti-s-omj-v-ms>.

Dalšími možnostmi, jak získat finance pro jazykovou podporu cizinců, jsou projekty MŠMT a EU, do nichž se Maxikova školka aktivně zapojuje.

1.4 Co je obecně potřeba zohledňovat u žáků s OMJ

Každé dítě s OMJ je jiné a na jiné jazykové úrovni, proto nelze ke všem žákům přistupovat stejně. Pedagog by měl před jakoukoliv prací s dítětem zhodnotit níže zmíněné body. S tímto zhodnocením nám může pomoci některé ze školských poradenských zařízení, jak již bylo zmíněno výše. V neposlední řadě je nutné zmínit organizaci META, která se věnuje celé problematice komplexně.

Body, které je potřeba zohlednit u každého žáka zvlášť:

- Úroveň českého jazyka;
- Úroveň svého rodného jazyka;
- Úroveň znalosti jakéhokoliv dalšího jazyka;
- Zkušenost s předchozí výukou jazyků;
- Typologická rozdílnost jazyků;
- Jazyková znalost rodičů.

Dále je potřeba zohlednit možnost vzniku následujících situací a jejich dopad na dítě:

- Pocit vykořeněnosti, více na www.inkluzivniskola.cz/pedagogika-aneb-cizinec-v-tride/reakce-na-vykoreneni;
- Možné reakce dítěte na kulturní šok;
- Problémy s rodinným zázemím;
- Střídání ubytování;
- Rodiče mají po emigraci úplně jiný žebříček hodnot, než by pedagog očekával;
- Rodina vyznává náboženství, které není v naší kultuře příliš běžné;
- Dítě přichází ze země postižené válkou nebo prožilo jiné obdobné trauma;
- Dítě je v péči opatrovatelů;
- Dítě nemá možnost vidat se s rodiči;
- Rodina nemá v blízkosti příbuzné a je plně odkázaná na vlastní síly v péči o dítě.

2. Postup při začleňování dětí s OMJ v Maxíkově školce

Následující kapitola se zabývá popisem našich postupů při začleňování dětí s OMJ. **Současně s popisem proběhla i analýza, která identifikovala některá další vhodná opatření a doporučení. Konkrétní postupy jsou tedy o tato opatření a doporučení obohaceny.** Nové postupy vyplývají ze současných tendencí v péči o tyto děti.

Na základě analýzy byla mimo jiné i vyhodnocena **potřeba asistenta pro děti s OMJ**. Potřeba asistenta vyvstala především z problémů s předáváním informací mezi zaměstnanci, kteří byli velmi zaneprázdněni péčí o děti s OMJ. Přijmutím asistentky pro děti s OMJ ubyla práce třídním učitelům, kteří mají nyní více času pro kooperaci během začleňování dětí. Asistentka převzala individuální výuku a zároveň vypomáhá v hodinách. Dále byly do všech tříd zaměstnány učitelky, které ovládají základy ruského jazyka.

Obsah kapitoly slouží především jako **nástroj pro sjednocení postupů** začleňování dětí s OMJ. Nicméně některé podkapitoly slouží pouze jako inspirace pro budoucí práci. Účelem je poskytnout zaměstnancům školy text s přehledem konkrétních kroků, možných opatření, doporučení, nápadů, kontaktů a nástrojů pro úspěšné započetí inkluzivního vzdělávání dítěte s OMJ.

2.1 Prohlídka mateřské školy

První kontakt rodičů a mateřské školy zajišťuje jednatel, který dohodne prohlídku prostor a zjistí základní informace o dítěti (věk, předchozí zkušenosti s MŠ, prostředí, odkud přichází a jiné). Pokud rodič nemluví a nerozumí česky, MŠ má k dispozici rodilou mluvčí anglického jazyka a vyučující hovořící rusky a ukrajinsky. V případě potřeby tlumočnicka je možné kontaktovat krajské koordinátory podpory na stránkách <https://cizinci.npicr.cz/kontakty/>, kteří tlumočnickví zprostředkují.

Jednatel provede rodiče celou mateřskou školou. Výhodou je, když se prohlídka realizuje během běžného pracovního dne. Rodič má tak možnost vidět personál během práce a seznámit se s ředitelkou. Jednatel doporučuje rodičům vzít dítě s sebou, aby se seznámilo s prostředím školy a ředitelka měla možnost dítě vidět při „návštěvě“ s rodiči. Zda jde za dětmi, nebo se naopak

od rodičů nechce odtrhnout, zda má zájem o činnosti, které se právě dělají a podobně. Od toho se pak odvíjí i případná doporučení k adaptaci. Potenciální třídní učitelka obvykle využije tuto situaci pro první kontakt s dítětem.

Hlavním cílem je představit mateřskou školu rodičům, ukázat, kdo jsme, jak pracujeme, denní režim, kroužky, stravování, poplatky, školní vzdělávací plán a v neposlední řadě zahnat obavy rodičů.

Prohlídka MŠ slouží především k tomu, aby se rodič rozhodl, jestli má zájem o nástup dítěte.

Ke konci prohlídky už rodiče obvykle vědí, zda mají zájem o zařazení dítěte do MŠ. V takové situaci by měl jednatel nabídnout možnost podepsání smlouvy a dokumentů. Pro rodiče je podstatné, aby měli šanci **dostat co nejvíce informací v jazyce, kterému rozumí**

Pro porozumění dokumentům a tím i spolupráci s MŠ je podstatné:

- Uvádět zjednodušené informace;
- Zvýrazňovat data;
- Ochtově nabízet možnost se na cokoli zeptat;
- Ujistit se, zda rodič všemu porozuměl.

Bilingvní dokumenty jsou dostupné například na:

<https://www.inkluzivniskola.cz/informace-pro-rodice-jazykove-verze> nebo <https://cizinci.npicr.cz/tlumoceni-a-preklady/#ms>

V případě, že rodiče na konci prohlídky nejsou rozhodnutí, nabídne jim ředitelka možnost dopoledne na zkoušku, které víceméně vypadá jako první adaptační den.

Všem rodičům rozdáváme letáček shrnující základní informace v českém i anglickém jazyce a vizitku s kontakty.

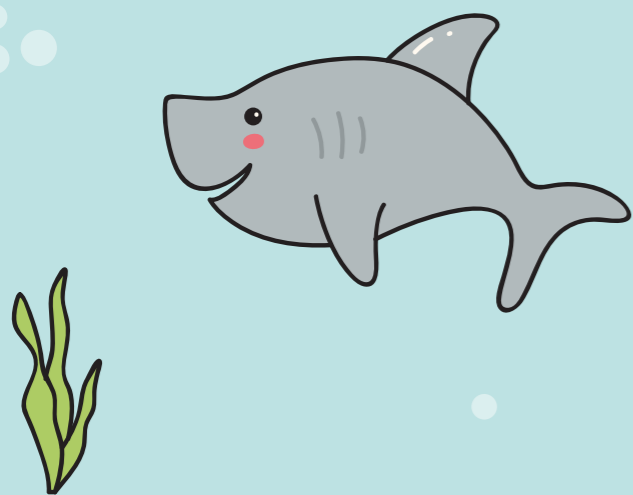
2.2 Informační schůzka před nástupem dítěte

Maximálně týden před nástupem dítěte do MŠ je nutné uskutečnit informační schůzku. Informační schůzky jsou individuální a většinou pořádané za běžného provozu. Pokládáme to za výhodné proto, že rodiče a dítě mají opět možnost vidět prostory mateřské školy a seznámit se s personálem, zejména s potenciální třídní učitelkou.

Schůzku vede ředitelka školy. Stejně jako u prohlídky je možné v případě potřeby zajistit tlumočnicka a bilingvní dokumenty. Opět je podstatné, aby rodiče měli šanci **dostat co nejvíce informací v jazyce, kterému rozumí.**

Kromě toho, že se na schůzce řeší stejné informace jako u dětí mluvících českým jazykem, je nutné neopomenout zjistit i následující informace:

- Úroveň zvládnutí českého jazyka u dítěte.
  - Jakými jazyky jsou schopni rodiče a dítě komunikovat.
  - Jaký způsob komunikace rodič upřednostňuje (e-mail, telefon).
  - Jaká je předchozí zkušenost dítěte s kolektivem česky mluvících dětí.
  - V případě, že hlavní pečující osobou nejsou rodiče, je třeba zjistit, kdo se o dítě stará, kdo ho bude vyzvedávat a bude hlavním člověkem, který s MŠ bude komunikovat, a jakým jazykem tento člověk hovoří.
  - Jaká je správná výslovnost celých jmen dítěte a rodiny.
  - Zda má dítě kamaráda, který navštěvuje nebo bude navštěvovat MŠ (dítěti by kamarád mohl usnadnit adaptaci).
  - Jak vidí rodiče své dítě, v čem má mezery, v čem naopak vyniká.
  - Jak dítě vyjadřuje své základní potřeby.
- Po skončení schůzky je dobré dát rodičům dokumenty shrnující nejpodstatnější informace, které během ní obdrželi:
- Kdy se první adaptační dopoledne uskuteční.
  - Jak dopoledne probíhá.
  - Co si přinést do MŠ s sebou.
  - Apel na rodiče, aby si zařídili během prvních adaptačních dnů dovolenou a byli dostupní na telefonu.
  - Denní plán MŠ, kdy je dítě možné přivést a vyzvednout.
  - Týdenní plán MŠ (Jaké kroužky a akce budou během týdne).

2.3 Porada pedagogů před adaptací

Na základě informací z informační schůzky ředitelka a vedoucí učitelka (a potenciální třídní učitelka, pokud se nejedná o vedoucí učitelku či ředitelku samotnou) se rozhodnou, do jaké třídy by se dítě mělo zařadit. Děti jsou rozdělené většinou podle věku. U žáků s OMJ je ale dobré zvažovat i body zmíněné v kapitole „Co je obecně potřeba zohledňovat u žáků s OMJ“.

Dále je třeba zvážit:

- Jak moc je zkušený potenciální třídní učitel.
- Zda by dítě mělo ve třídě kamarády hovořící stejným jazykem nebo kamaráda ze sousedství.
- Potřebu IVP nebo PLPP – Navedení rodičů do příslušného poradenského zařízení je dobré zvažovat co nejdříve, aby dítě dostalo tu správnou podporu hned na počátku.
- Jazyková znalost vyučující (Nejmladší děti obvykle nastupují do třídy, kde je přítomná učitelka mluvící ruským a ukrajinským jazykem. Rodilá mluvčí hovořící anglickým jazykem navštěvuje třídy podle potřeby.)

2.4 Práce třídní učitelky těsně před příchodem nového dítěte

Třídní učitel by se měl na příchod nového dítěte (i rodičů) náležitě připravit. Jeho práci lze rozdělit do následujících bodů:

- **Plánování vhodných adaptačních aktivit;**
- **Hledání základních informací,** tzn. vyhledat informace o zemi, ze které dítě přichází, o jeho náboženství, případně vyhledat základní slova jeho jazyka.
- **Příprava hmotného zázemí,** tzn. připravit pro dítě skříňku se jménem a kelímkem v koupelně, upravit prostředí třídy, pokud je to potřeba.

- **Příprava kolektivu na nové dítě.** Před příchodem nového dítěte je potřeba kolektiv připravit. Učitelka by měla zopakovat pravidla ve třídě, zejména to, jak se chováme k ostatním, a pak převést řeč na situaci, že přijde nové dítě a jak se k němu budeme chovat, viz kapitola: Opatření napomáhající začlenění dítěte s OMJ do kolektivu.

- **Psychicky se nastavit,** tzn. nereflektovat stereotypy, být otevřená možnostem nové práce, myslet pozitivně.

2.5 Nástup a adaptační plán MŠ

Adaptační plán se pro každé dítě tvoří individuálně.

Doba adaptace může být u každého jiná. Pro dítě s OMJ může být nástup do MŠ mnohem složitější z důvodu jazykové bariéry. Z dosavadní zkušenosti můžeme říct, že průměrná doba adaptace jsou 4 týdny.

V následujících bodech představujeme základní strukturu toho, jak by mohla adaptace probíhat. Nicméně plán je velmi proměnlivý v závislosti na reakcích dítěte.

Poznámky:

- Adaptace se plánují tak, aby děti nastupovaly v přiměřených časových odstupech. U nejmladších dětí může jít i o týdny. Toto pravidlo se vztahuje na adaptace v celé MŠ nejen na danou třídu.
- Vhodné je naplánovat i přítomnost asistenta pro děti s OMJ a představit ho dítěti ve třídě.
- Před adaptací je rodičům doporučováno naučit dítě určitý rituál loučení a setkávání. Dítě si zvykne například na písničku s pohybem a je zvyklé, že rodič se poté na chvíli vzdálí.

První fáze adaptace

Cíle první fáze pro dítě jsou: poznat prostředí MŠ, odbourat stres a úzkost z docházení, zvládnout být delší dobu bez rodiče, navázat jakýkoliv druh interakce s vyučující, pochopit, že se rodič vrátí.

Doba: první až druhý týden

Na začátek adaptace se domluví zkušební dopoledne. Rodič přivede dítě o něco později, než přichází ostatní děti (cca 8:30), aby nešlo do prázdné třídy, ale zároveň tak, aby dětí nebylo ve třídě moc. Přiměřený počet dětí při příchodu může pomoci tomu, aby se dítě seznámilo a zároveň nemělo úzkost z velkého množství cizích dětí. **Rodič musí být celé dopoledne dostupný na telefonu** pro případ, že by dítě nezvládlo vydržet celé dopoledne. V ideálním případě rodič vyzvedne dítě ihned, jak dojde oběd.

Rodič je kontaktován zejména v případech, kdy:

- dítě odmítá pít a jíst (v letních měsících je na to potřeba klást zvýšený důraz);
- dítě je v permanentním stresu a pláče;
- dítě nezaujme žádná hračka ani kolektiv dětí;
- dítě blokuje práci se zbytkem kolektivu.

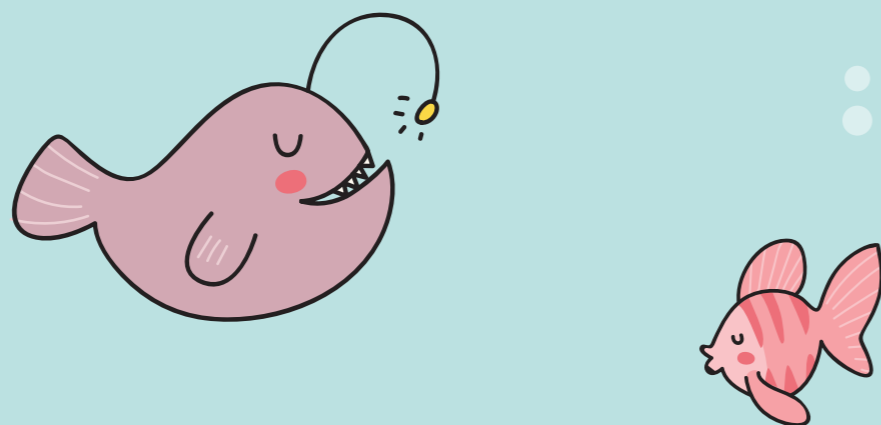

V případě přetrvávání výše zmíněných obtíží i v dalších dnech/týdnech se tato adaptační fáze prodlužuje na základě uvážení třídní učitelky.

V případech nevyžadujících kontaktování rodiče se učitelka snaží dítě nenásilně zapojit do aktivit, ukázat mu hračky a představit ho potenciálním kamarádům.

Role učitele: Snaží se na dítě nenaléhat, ale pozvolna navazuje kontakt, nabízí dítěti různé aktivity, má vlídný přístup, nenutí dítě od počátku se zapojit do všech aktivit a nechá dítě sledovat aktivitu zpozzdálí, iniciuje kontakt s potenciálními kamarády, nabízí dítěti možnost nechat se utěšit nebo sdílet pocity (chápe ale, že zatím je jedinou základnou rodič).

Role rodiče: Je v úzkém kontaktu s vyučující, motivuje dítě, učí dítě novému dennímu režimu a přivyká dítě na rituál loučení a vítání, je pro dítě hlavní stabilní základnou (ve druhé fázi by tuto funkci měl získat i učitel).

Druhá fáze adaptace

Cíle ve druhé fázi pro dítě jsou: zapojit se do jednoduchých aktivit, pochopit režim školky, získat základní dorozumivací nástroje, navázat přátelství.

Doba: Druhý až třetí týden, druhá fáze začíná ve chvíli, kdy dítě alespoň trochu chápe učitele jako bezpečnou základnu a nechá se utěšit.

Role učitele: Stále má k dítěti citlivější přístup, zvyšuje tlak na navázání kontaktu, motivuje dítě stále více k zapojení do jednodušších aktivit, snaží se být pro dítě stabilní základnou, o kterou se může opřít, motivuje dítě k hraní si s kamarády.

Vyučující učí dítě jednoduchá slova či gesta, jimiž může komunikovat, u dětí do 4 let jde zejména o kývání (ano) a otáčení/vrtění hlavou (ne). U starších dětí se snažíme o rituál pozdravu a loučení. Dále se učí slova jako prosím, děkuji, můžu, promiň.

Role rodiče: Motivovat dítě, nepolevit, utvrzovat rituály, být v úzkém kontaktu s vyučující, aktivně se dítěte doptávat na dění ve školce a pozitivně jej motivovat.

Obvyklým jevem na konci druhého a třetího týdne je zhoršení. Dítě si uvědomí, že je bez rodiče každý den. Ve většině případů odmítá chodit do MŠ. Rodiče na tento fenomén předem připravujeme.

Doporučujeme nepolevovat a trvat na docházce do MŠ.

Třetí fáze adaptace

Cíle třetí fáze pro dítě jsou: Zapojení do většiny aktivit, chápání MŠ jako každodenní součásti života, aktivní zapojení do kolektivu a jeho volných her.

Doba: třetí až čtvrtý týden

V této fázi by se dítě už mělo spolehlivě nechat utěšit od učitele a chápat ho jako stabilní bod, na který se může spolehnout. I z tohoto důvodu je z počátku důležité, aby dítě bylo v péči jednoho pedagoga.

Role učitele: Motivujícím způsobem se snaží o zapojení dítěte do většiny aktivit, podporuje nově získaná přátelství dítěte, opakuje s dítětem získané komunikační nástroje.

Role rodiče: Motivujícím způsobem se ptá na zážitky ze školky, aktivně se zajímá o dění ve školce, udržuje stálou docházku (dovolené nejsou v době adaptace vhodné).

2.6 Opatření napomáhající začlenění dítěte s OMJ do kolektivu

Pravidla utvářející klima třídy. Děti by v mateřské škole měly být dlouhodobě vedené k vzájemné toleranci a vstřícnosti. To v praxi znamená opakování pravidel kolektivu, která by se dala shrnout jako:

1. Všichni jsme kamarádi.
2. Půjčujeme si hračky.
3. Každý se může připojit ke hře.
4. Chováme se k druhým slušně a jsme ohleduplní.
5. Všichni se ráno pozdraví se všemi.

Těmito pravidly učitel řeší spory v kolektivu a děti si postupně principy osvojují a vyžadují i po ostatních jejich plnění. Děti nesmějí z her žádné dítě vyčleňovat. Věty jako – My tě nemáme rádi. Nemůžeš si s námi hrát. - Nejsou u dětí podporované, motivujeme je k jejich nepoužívání.

Možné úskalí: Děti, které navštěvují školku déle, mají její pravidla natolik osvojená, že je považují za naprosto samozřejmá, a v případě, že je nový žák nedodrží, ho mohou naprosto vyčlenit. Této situaci lze předejít zejména **seznámením dítěte s pravidly již v počátku adaptace.** Důležité je **seznámit s pravidly i rodiče,** aby nadále mohli dítě utvrzovat v jejich dodržování. V případě vzniklých konfliktů by měl učitel nového žáka částečně obhájit, že pravidla nedodržel, protože je nový a špatně rozumí, a proto mu odpustíme. Zároveň je však nutné zdůraznit, že se situace už nemůže opakovat.

Patron/kamarád. Vzhledem k početnému zastoupení rusky a ukrajinsky mluvících dětí může učitelka využít situaci a dítě směřovat k potenciálním kamarádům používajícím stejný jazyk. Tyto děti učitelka pak nadále podporuje v pomáhání novému kamarádovi. V ideálním případě se vybrané dítě vcítí do role patrona a pomocníka a aktivně se snaží dítěti pomáhat.

Umožnit pochopení dítěte ze strany druhých.

Docílíme toho skrze vyložení situace nově příchozího dítěte a motivujeme kolektiv k vcítění se otázkami typu – „Jak byste se cítili vy?“. Vhodnou aktivitou je naučit děti písničku v odlišném jazyce. Děti tak samy na sobě pocítí, jak je situace obtížná. Ve chvíli, kdy děti pochopí situaci, můžeme hovořit o úspěchu celé třídy (V Maxíkové školce celoročně probíhá výuka anglického jazyka, takže děti tento pocit znají například i z hodin angličtiny.).

Námětové hry. Námětové hry jsou dobrým prostředkem k zapojení dítěte do kolektivu. Učitel může pro děti připravit například různé kostýmy, aby se děti vžily do role. Ještě lepší je využít inspiraci z kapitoly „Úprava prostředí a vybavení MŠ“ na tzv. koutky.

Ranní kruh. Ranní kruh je dobrou příležitostí pro přivítání všech dětí ve třídě. Na počátku adaptace ho využijeme pro opakování všech jmen, později se děti v rámci kruhu učí základní informace o sobě a sdílet své pocity. Pro zapojení dítěte v ranním kruhu třídní učitel může opět využívat slova jeho jazyka.

Pevný denní režim a spojení aktivit s rituály. Pro nově příchozí dítě, které nerozumí jazyku vyučující, je podstatné, aby se aktivity opakovaly. Dítě si například zvykne, že po obědě se stojí v řadě a zpívá se písnička na poděkování za jídlo a pak se jdou čistit zuby. Důležité je aktivitu i každý den stejně pojmenovat.

Další inspirace na: <https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/zaclenovani-do-kolektivu>

2.7 Úprava prostředí a vybavení MŠ

Tato podkapitola je inspirována příspěvkem paní doktorky Loudové Stralczyňské (2020) z Mezinárodní konference „Dlouhodobá jazyková podpora žáků s OMJ jako prevence školní neúspěšnosti“. Záznam konference je dostupný na: <https://www.youtube.com/watch?v=70jnfDWCgjk&feature=youtu.be>.

Následující text tedy slouží jako inspirace pro nová opatření.

Prostředí školy by mělo být vstřícné jak vůči dětem, tak vůči rodičům a explicitně uznávat:

- Rozmanitost jazyků;
- Rozmanitost kulturních zvyklostí;
- Rozmanitost náboženství.

Motto: „prostor je třetím pedagogem“

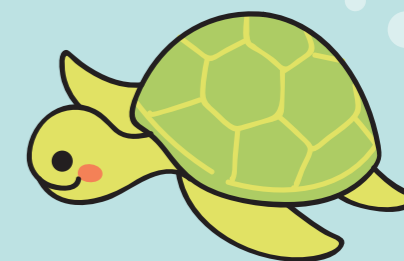
Rady a tipy pro pedagogy:

Strukturalizace prostoru. Trendem ve vzdělávání dětí s OMJ v zahraničí je strukturalizace prostoru. Jde o to tvořit tzv. „koutky“ s individualizovanou nabídkou činností. Takové koutky nám dají prostor jak pro individuální práci, tak nabídnou adekvátní škálu činností pro ostatní děti. Každý koutek může mít nějaké tematické zaměření, například laboratoř, odpočinek, sport, hudba. Koutky a materiály můžeme různě obměňovat, aby děti stále mohly objevovat něco nového. Hledáme způsoby, jak může být dítě v koutcích co nejvíce samostatné.

Jazykové podnětné prostředí. Prostor samotný by měl děti podporovat v jazykovém rozvoji. Zejména by měl umožnit rozvoj jazyka v přirozených kontextech různých situací. Můžeme tomu napomoci velkým množstvím podnětných materiálů. Množství materiálů by mělo být takové, aby umožnilo spolupráci více dětí v rámci stejné činnosti. Například lze koutek s knihami vybavit knížkami v různých jazycích, tak aby každé dítě mohlo ukazovat ostatním své oblíbené pohádky.

„Přivítání jazyků“. Dítě i rodiče by se měli cítit, že jsou se svým jazykem ve školce vítáni. Vhodným prvkem mohou být pozdravy ve všech jazycích vyvěšené na dveřích. Tímto gestem přiznáme jazykovou heterogenitu v MŠ.

Využit vizuální podpory. Vizuální podpora je důležitá jak pro rodiče, tak pro děti s OMJ. Napomáhá lepšímu porozumění a pocitu pohody. Vhodnou úpravou prostoru je například: obrázkový denní režim, obrázky na skříňkách, obrázkový kalendář, vizualizované básničky a písničky. Pro dobrou komunikaci s rodiči je vhodné například upravit nástěnky.

3. Jazyková podpora dětí s OMJ

Jazyková podpora dětí s OMJ, ale i ostatních probíhá každý den, ať už během práce s celou třídou, nebo v rámci individuální výuky. **Vzhledem k počtu dětí s OMJ je nutná jazyková podpora ve zvýšené míře.**

Rozvoj jazykových schopností u dětí s OMJ je klíčovou aktivitou před nástupem do základního vzdělávání. Získaná úroveň jazyka bude určující pro jeho budoucí školní úspěch.

Děti rozvíjíme především v osvojení českého jazyka. Rozvoj primárního jazyka dítěte dáváme za úkol rodičům.

Maxíkova školka se snaží předcházet i logopedickým obtížím, a proto každý den ve třídách probíhá logopedická prevence. Při závažnějších obtížích se obracíme na logopeda, který se školkou úzce spolupracuje.

3.1 Individuální jazyková podpora

Pro individuální jazykovou podporu dětí je v MŠ přítomný asistent pro děti s OMJ. Na počátku asistent dítěti pomáhá v osvojení základních komunikačních kompetencí. U pokročilejších dětí nadále pokračuje v rozvíjení jejich slovní zásoby a správné výslovnosti.

V případě nepřítomnosti asistenta zajišťují individuální jazykovou podporu třídní učitelky v odpoledních hodinách.

Obecná doporučení (nejen) pro individuální výuku:

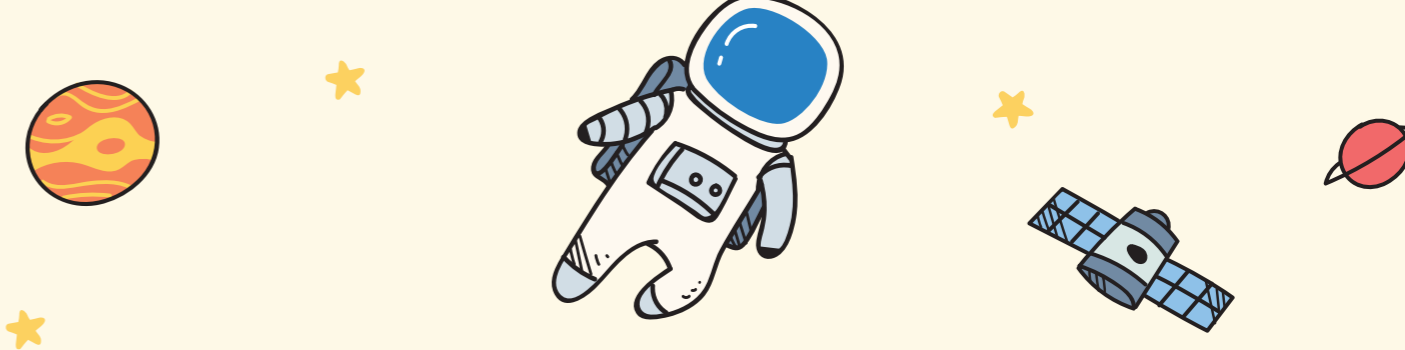
- Hledat kompetence dítěte (konstruktivismus).
- Umožnit dítěti vidět jeho pokrok.
- Pečlivě si zaznamenávat pokrok ve výuce.
- Užívat jednoduchý jazyk. Dát si pozor na záporné otázky jako: Nechceš se jít se mnou učit? Nemohl bys mi podat ...?
- Povzbuzovat, chválit a oceňovat – tón pochvaly je dobře podtrhnout skutečným nadšením. Dítě ne vždy pochvale rozumí, ale rozezná tón hlasu.
- Nechat dítěti určitou míru autonomie ve výběru činnosti a nechat ho participovat na vlastním učení – vždy mít připravené ještě něco navíc, klást otázky: Chceš se ještě učit? Chceš dělat tohle, nebo tohle?
- Využívat zajímavé a poutavé pomůcky a rozložit je před dítě.
- Pozitivně reagovat na směšování jazyků.
- Silná vizuální podpora všech činností.

Konkrétní činnosti vhodné pro jazykovou výchovu v individuální výuce:

- Naučit říct několik základních informací o sobě, odpovědět na otázky: Kolik je ti let? Jak se jmenuješ? Odkud jsi? Jaké jazyky znáš?
- Vytváření slovníčků – Barvy, zvířata, čísla, pojmenovat hračky – kartičky využít v různých hrách pexesa, hledání, zakrývání, rozdělování do skupin.
- Popisy obrázků dvojslovným spojením – trénovat na protikladech (malý pes, velký pes), počtu obrázků (jeden dům, dva domy), proč je obrázek jiný (má pruhy, nemá pruhy), barevná zvířátka (zelená žába, žlutý motýl). Ve chvíli, kdy se dítě pokusí pojmenovat obrázek, asistent po dítěti slovo znovu opakuje se správnou výslovností a artikulací (artikulaci přehání). V mnoha situacích je vhodné dítě upozornit, aby se podívalo na obličej asistenta a opakovalo po něm.
- Spojování slov a pohybu – ukazovat velký – malý, vysoký – nízký, kulatý – hranatý.
- Doplnit libovolně větu – když jdu ven, obléknu si ..., když jsem na zahradě, jdu na ...,

Jazyková diagnostika: <https://www.inkluzivniskola.cz/jazykova-diagnostika-pro-deti-v-materske-skole-nectenare>

Vhodné pracovní listy: <https://www.inkluzivniskola.cz/cdj/pracovni-listy-pro-nectenare>

3.2 Jazyková podpora a komunikace s dítětem v běžném dni

Pro úspěšnou práci s dítětem je klíčem komunikace. Ta je ale u dětí s OMJ značně omezená. Učitel musí na počátku hledat různé cesty, jak se s dítětem dorozumět alespoň o jeho základních potřebách.

Možné cesty:

- Využití komunikačních kartiček dostupných například z: <https://www.inkluzivniskola.cz/content/komunikacni-karticky>;
- Využití moderních technologií (google translate);
- Využití gest a mimiky;
- Využití znalosti základních slov jazyka dítěte.

Při práci ve třídě musí učitelka stále brát ohled na to, že část dětí by jí vůbec nemusela rozumět. **Je proto potřeba užívat jednoduché vyjadřování, tvořit krátké věty, pečlivě artikulovat, dbát na výslovnost, užívat stejné slovní obraty pro stejné činnosti, mluvit pomalu a jednu věc zopakovat vícekrát.**

Linhartová (2018, s. 90) doporučuje:

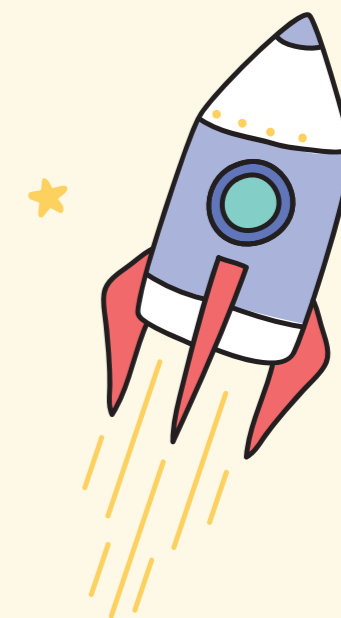
- Zadávat jasné a stručné instrukce, např. „uděláme kruh“;
- Ověřovat porozumění;
- Využívat aktuální situace;
- Využívat názornost;
- Využívat mateřský jazyk dítěte a dát mu k tomu prostor;
- Soustředit se na prvky neverbální komunikace, jako jsou gesta, mimika, pohledy očí a postoj těla;
- Střídat činnosti;
- Komentovat aktuální dění;
- Využít patrona;
- Propojit jazyk s pohybem;
- Volit vhodné texty pro práci (vybírat srozumitelné písničky nebo je upravit).

Velmi vhodné je užití názorných ukázek u většiny činností. Buď činnost může předvést učitelka, anebo vybere jedno dítě, které například cvik předvede. Názorné ukázky se hodí zejména pro pohybové, výtvarné a hudební činnosti.

Pro jazykovou výchovu, předmatematické představy a přírodovědný program je **zásadní využití obrázků nebo modelů.**

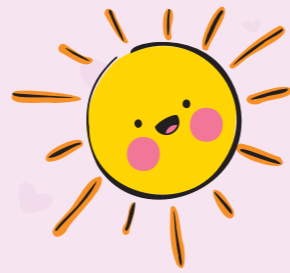
Vedoucí učitelka Maxíkovy školky doporučuje:

- U rusky a ukrajinsky mluvících dětí překládat pouze slova, která nejsou podobná českému jazyku.
- U čtení pohádek se zaměřit na porozumění i základním slovům a vybrat text s obrázky.
- Vysvětlovat, na co se ptají jednotlivé otázky v dialogu.
- V případě, že je činnost silně vizuálně podpořena, nepřekládat.
- Hned po první části adaptace začít učit základní slova. Konkrétně: pít, koupelna, prosím, děkuji, kuchyň, šatna, bačkory, kalhoty, čepice a další. Toto opakování je nutné alespoň měsíc se silnou vizuální podporou.
- Skamarádit dítě s česky mluvícím dítětem a posilovat taková přátelství mezi dětmi.
- U výtvarných a pracovních činností pojmenovávat všechny pomůcky.
- Vizuálně podpořit a vysvětlit význam slov v písničkách a básních.

4. Jednotlivé role zaměstnanců v začleňování dětí s OMJ

Pro úspěšnou inkluzi žáků je nutné, aby spolupracoval celý personál školky, a to včetně nepedagogických zaměstnanců. Bez informovanosti všech zúčastněných by mohlo zbytečně docházet k nedorozuměním. Na prvním místě jsou především zájmy dítěte. Je nutné spolupracovat tak, aby se cítilo v kolektivu dětí i zaměstnanců dobře.

V očích dítěte a rodičů je dobré jednotlivé role zaměstnanců udržovat víceméně neměnné. Napomáhá to jeho orientaci v sociálních interakcích (Například na kterého pedagoga mluvit jakým jazykem).

Během začleňování dítěte hraje každý zaměstnanec jinou roli, někteří dokonce zastávají více rolí současně. Tato kapitola slouží k posílení kooperace mezi zaměstnanci.

Pozn.: Role jsou popisovány pouze z hlediska relevantnosti k tématu příručky.

4.1 Nepedagogičtí zaměstnanci MŠ a externisté

Jedná se zejména o paní uklízečku, zaměstnankyni vydávající jídlo, zahradníky a externí firmy.

Ředitelka by měla všechny zaměstnance a externisty včas informovat o nově přichozících dětech s OMJ. Napomáhá to inkluzivnímu prostředí v MŠ, díky kterému se dítě s OMJ bude cítit bezpečně a příjemně.

Příklady situací, které je třeba ohlídat:

- **Bezpečnost při úklidu.** Dítě nerozumí paní uklízečce, že je mokrá podlaha, nebo jiným situacím při uklízení. Je důležité se snažit předejít možnosti, že dítě na podlahu vběhne.
- **(Ne)Slušnost při stolování a podávání jídla.** Dítě neví, jak děkovat, poprosit nebo si přidat jídlo. Zaměstnanec v kuchyni by to měl brát v úvahu a na dítě být i přesto vlídný, například mu přidání nabídnout.
- **Nutnost upozornit i externí pracovníky.** Klaun, divadélko, psycholog, logoped, praktikanti atd. by měli být předem informováni o složení dětí ve třídě a mít tak šanci svůj program náležitě uzpůsobit.

4.2 Ředitelka

Zajišťuje společně s jednatelem prvotní kontakt rodiny a mateřské školy. Na počátku docházky dítěte nebo ještě před ní je klíčovou osobou pro získávání informací od rodičů, zároveň jim i většinu informací poskytne (Po určité době částečně tuto povinnost převezme třídní učitelka.). Získané informace o dítěti nadále předává třídní učitelce, rodilé mluvčí, asistentce pro děti s OMJ a dalšímu personálu. Je proto hlavní osobou, která **zajišťuje kooperaci celého kolektivu**. Nadále pak dohlíží na správné plnění pedagogických cílů a konzultuje postupy práce.

Dále v bodech:

- Zajišťuje školení personálu v problematice vzdělávání dětí s OMJ.
- Koordinuje plnění projektů MŠ.
- Velmi úzce spolupracuje s jednatelem ohledně prohlídek MŠ, její propagace a přijímání nových dětí.
- Zprostředkovává spolupráci s odborníky.
- Navazuje spolupráci s organizacemi.
- Komunikuje se školskými poradenskými zařízeními nebo může určit odpovědného pracovníka pro tuto práci.
- Spravuje školní matriku (informace o dětech, evidenční listy, přihlášky).
- Každý týden informuje rodiče prostřednictvím aplikace Max info.

4.3 Vedoucí učitelka

V bodech:

- Úzce spolupracuje s ředitelkou a v případě její nepřítomnosti ji zastupuje v jejích povinnostech.
- Konzultuje s ředitelkou postupy a programy.
- Radí a pomáhá mladším kolegyním v jejich práci.

4.4 Vyučující hovořící ukrajinským a ruským jazykem

V bodech:

- V počátcích adaptace komunikuje s rusky a ukrajinsky mluvícími dětmi jejich základní potřeby. V další práci s dětmi pak využívá jazyky například pro překlad složitých slov.
- Vysvětluje kulturní zvyklosti dané země ostatním pedagogům (držení přeboru, oblíbenost určitých jídel u dětí, znalosti dětí z domova).
- Učí ostatní zaměstnance jednoduchá slova.
- Tlumočí a překládá informace.

4.5 Třídní učitelka

Třídní učitelka je pro dítě **nejdůležitější osobou v MŠ**. Dítě s ní tráví nejvíce času. Pro děti s OMJ je ještě stěžejnější osobou než pro česky hovořící děti. V počátcích adaptace ani nedoporučujeme, aby se pedagogové střídali v péči o dítě. Dítě je v mnoha případech na učitelce závislé v komunikaci jeho potřeb. Mnohdy dítě komunikaci s jiným pedagogem odmítá.

Dále v bodech:

- Je každý den v kontaktu s rodiči. Při vyzvedávání dětí je informuje o průběhu celého dne.
- Koordinuje průběh adaptace.
- Upravuje práci ve třídě dle aktuálních potřeb a možností dětí.
- Pracuje na rozvoji schopností dítěte a hledá jeho silné a slabé stránky.
- Spolupracuje s asistentkou pro děti s OMJ a rodilou mluvčí AJ. Předává jim informace a doporučuje postupy.
- Píše semestrální reporty.
- Provádí monitoring a screening vztahů mezi dětmi a tím předchází konfliktům a vyčleňování dětí.
- Navrhuje PLPP a doporučuje v případě potřeby návštěvu odborníků.
- Upravuje vybavení své třídy.

4.6 Rodilá mluvčí anglického jazyka

Rodilá mluvčí anglického jazyka je běžnou součástí dne dětí. Každý den má s dětmi jednu hlavní činnost v anglickém jazyce a komentuje činnosti dětí po celý den.

K dítěti s OMJ přistupuje stejně jako ke všem ostatním dětem, které anglicky nemluví. Výuka anglického jazyka u všech probíhá od základů. Pro dítě s OMJ to může být příležitost, jak se necítit vyčleněné, protože úroveň anglického jazyka je nízká u většiny dětí. Zároveň dítě anglický jazyk může využít jako kompenzaci neznalosti českého jazyka.

V bodech:

- Vysvětluje kulturní zvyklosti dané země ostatním pedagogům (oslava Vánoc, oblíbenost určitých jídel u dětí, znalosti dětí z domova).
- Pomáhá ostatním zaměstnancům s problémy ve složitější komunikaci v AJ.
- Tlumočí a překládá informace.
- Děti jsou motivovány mluvit s touto učitelkou pouze anglicky.

Poznámka: Úkolem všech pedagogů je sledovat, nakolik se dítě orientuje v jazycích, jak je zvládá a **připomínat, kterým jazykem má dítě mluvit na daného učitele.** Může se stát, že dítě s OMJ bude přetíženo z učení dvou nových jazyků nebo si jazyky bude příliš plést. V tomto případě může být z výuky angličtiny dočasně omluveno. Tento problém ale zatím nebyl v naší praxi zaznamenán více než jednou.

4.7 Asistentka pro děti s OMJ – individuální výuka/ podpora Rodilá mluvčí anglického jazyka

Asistentka pro děti s OMJ je ve školce přítomná především pro jazykovou podporu těchto dětí v rámci individuální výuky. Vzhledem k početnému zastoupení dětí s OMJ nabízí podporu úplně všem dětem.

V bodech:

- Nabízí individuální výuku všem dětem podle jejich individuálních potřeb – v průměru každé dítě 2x za týden na 15–20 min.
- Úzce spolupracuje s třídními učiteli a hledá oblasti, ve kterých může dítěti pomoci.
- Obohacuje semestrální reporty třídní učitelky o poznatky z individuální práce.
- Vede záznamy o jazykovém a jiném pokroku všech dětí.
- Vyhledává nové materiály a cesty pro práci s dětmi s OMJ.
- Spolupřipravuje odborně zaměřená setkání a komunitně osvětová setkání pro rodiče a děti.

5. Komunikace a Spolupráce S rodiči

Maxikova školka chápe rodiče jako své partnery. Spolupráce s rodiči je neoddelitelnou součástí práce předškolního pedagoga. Rodiče s OMJ by se měli ve spolupráci s MŠ cítit stejně komfortně jako rodiče mluvící českým jazykem. Z tohoto důvodu je naším cílem tvořit inkluzivní prostředí nejen pro děti, ale pro celé jejich rodiny.

Pro celé rodiny je pořádáno během roku několik setkání při příležitostech, jako jsou Vánoce a Velikonoce. Na těchto setkáních jsou přítomni všichni pedagogové. Rodiče tak mají možnost cokoli konzultovat v rozsahu jazykových znalostí pedagogů. Setkání slouží ale i proto, aby se rodiče mohli vzájemně sprátnelit. Rodiny s OMJ mohou trpět nedostatkem sociálních kontaktů.

V souvislosti s tímto tématem nelze opomenout zmínit naše Jablečné slavnosti, které Maxikova školka pořádá záměrně počátkem roku, právě pro možnost vzájemného seznámení nových rodičů, učitelů a dětí.

Doporučení pro budoucí setkání:

- Směřovat k vzájemnému seznámení rodiče (potenciálně) sprátnelých dětí;
- Vytvářet prostor pro vzájemnou interakci všech zúčastněných;
- Zapojit rodiče do organizace akce.

Budoucí setkání s rodiči budou obohacena o účast odborníků v rámci projektu EU Multikulturní vzdělávání v Maxikově školce II CZ.074.68/0.0/0.0/19_071/0001710.

Obecná doporučení pro komunikaci s rodiči:

- Užívat jednoduchý jazyk;
- Poskytovat informační materiály;
- Využívat bilingvní dokumenty dostupné na: <https://www.inkluzivniskola.cz/informace-pro-rodice-jazykove-verze> nebo <https://cizinci.npicr.cz/tlumoceni-a-preklady/#ms>
- V případě potřeby zajistit (zdarma) tlumočnicka prostřednictvím krajských koordinátorů <https://cizinci.npicr.cz/kontakty/>;
- Upravit nástěnky obohacením o vizuální podporu a případně překlady;
- Podstatné informace sepisovat v bodech (Vázané věty mohou být matoucí);
- Preferovat písemnou komunikaci;
- Zajistit, aby prostory byly multikulturním prostředím, viz kapitola: Úprava prostředí a vybavení MŠ;
- Otevřeně nabízet pomoc a podporu;
- Ověřovat si porozumění, informace opakovat.

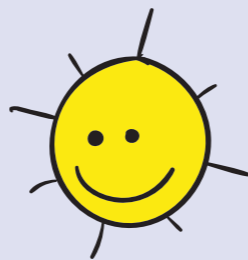
Více informací na:

<https://www.inkluzivniskola.cz/pro-rodice>.

Haf! Haf!

6. Děti hovořící ruským jazykem

Pobočka Maxíkovy školky ve Stodůlkách je specifická velkým počtem dětí mluvících ruským jazykem. Tato skutečnost samozřejmě značně ovlivňuje postupy naší práce. Po poradě se nám podařilo shromáždit sadu doporučení pro práci s těmito dětmi.

- **Využit podobnosti slov a jazyka.** Český i ruský jazyk patří do rodiny slovanských jazyků. Jsou to geneticky a typologicky příbuzné jazyky flexivního typu. Existuje zde tedy podobnost ve znění slov, tvoření koncovek, skládání slov, sdružených pojmenování a přenesení významu.

Poznámka: Kostecká a kol. (2013, s. 122) uvádí, že děti z Ukrajiny a Ruska již po 1 až 2 letech pobytu v Česku znaly češtinu na úrovni, k jejímuž dosažení potřebovali malí Vietnamci a Číňané 7 až 10 let.

- **Využit dítě mluvící ruským i českým jazykem jako tlumočnicka pro ostatní ruské mluvící děti.**

- **Znát základní ruské výrazy.** Nejen pro komunikaci s dítětem ale i pro orientaci ve vztazích mezi dětmi. Mít šanci chápat o čem mezi sebou hovoří. Každá třídní učitelka Maxíkovy školky, proto umí aspoň základní výrazy.

- **Jasně určovat, kterým jazykem mohou děti, ale také s kým a kde mluvit.** Velké množství dětí hovořících stejným jazykem může vést k situaci, že si většinu dne budou povídat pouze mezi sebou. Tomuto fenoménu je třeba částečně zabránit. Důvodem je nutnost dětí rozvíjet zejména v českém a anglickém jazyce. Proto má každá třída pravidla na to, jakým jazykem kde/kdy/s kým se mluví.

Obecně by se to dalo shrnout takto:

- Ve výuce s třídní učitelkou hovoříme primárně českým jazykem.

- Ve výuce anglického jazyka hovoříme primárně anglickým jazykem.

- V individuální výuce hovoříme primárně českým jazykem.

- Během volných her hovoříme, jak chceme, ale bereme ohled na všechny účastníky hry.

Pakliže dítě neovládá žádný jiný jazyk kromě svého, snažíme se začínat od základů, zejména v individuální práci. **Na směšování jazyků je třeba reagovat pozitivně. Jakákoliv snaha o komunikaci má být podporována.**

- **Korigovat zasedací pořádek a skupinky dětí.** Děti hovořící stejným jazykem v mnoha případech preferují spolupráci mezi sebou, protože mohou využívat svého rodného jazyka. Může tak lehkost dojít k situaci, že vytvoří skupinky, které další děti nerozumí, a vyčleňují je od stolečku nebo ze hry. Takovým chvílím by se pedagog měl snažit předcházet například tím, že:

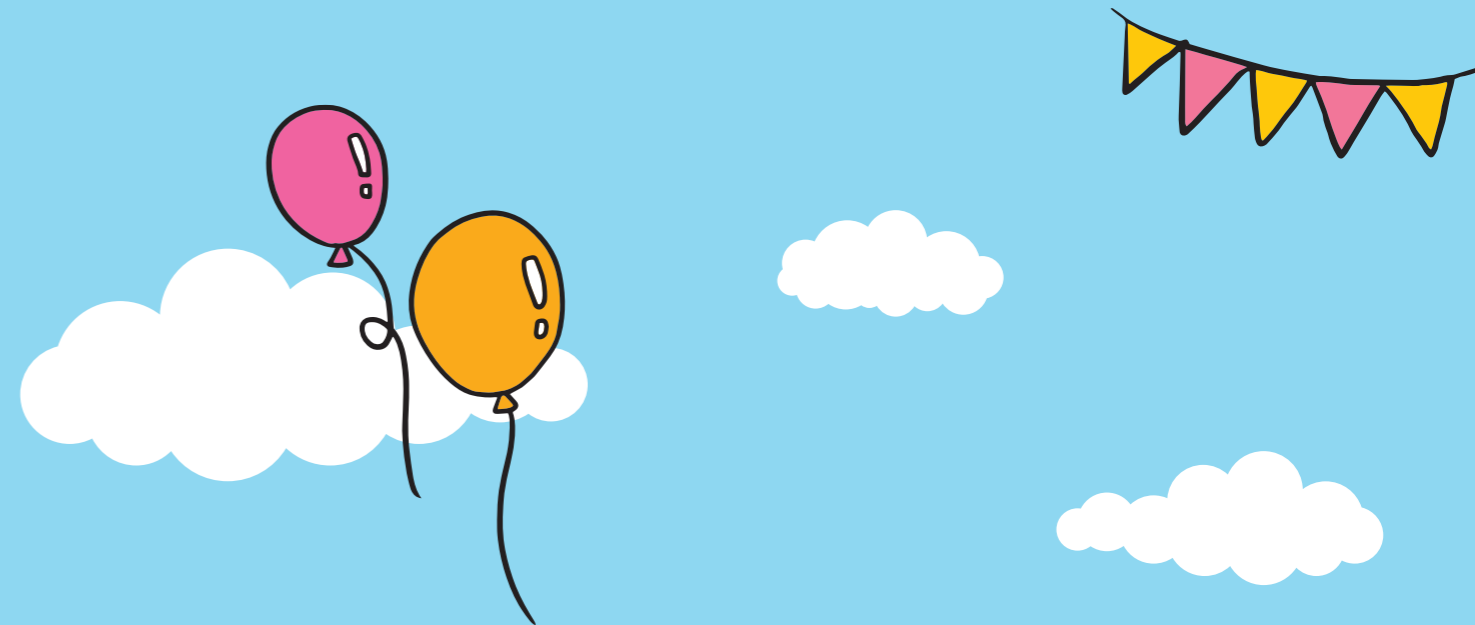
- předem rozplánuje sezení/skupinky dětí.

- podporuje přátelství mezi dětmi hovořícími různými jazyky.

- nenápadně do volné hry začlení děti s odlišným jazykem.

- motivuje děti k užívání českého jazyka i během volných her.

- **Jazyková podpora ve zvýšené míře ze strany vyučujících.** Děti se ve větší skupině hovořící OMJ rychle zadaptují. Díky přátelům stejného jazyka ale nebudou už tak motivováni se učit český jazyk. I přes výše zmíněná opatření je nutné klást daleko větší důraz na jazykový rozvoj dětí, které mají v MŠ skupinu přátel stejného jazyka, než děti, jež jsou jedinými zástupci svého OMJ.

7. Závěr

Vzdělávání dětí s OMJ je nesnadným úkolem pro všechny mateřské školy. Do budoucna je pravděpodobné, že počty dětí s OMJ budou v českých MŠ stoupat stejně, jako tomu bylo doposud. Je více než žádoucí se jako pedagog v této problematice nadále vzdělávat a přispívat svojí činností ke zlepšování podpory těchto dětí.

Jak se již ukázalo při tvorbě příručky, klíčová je spolupráce a zainteresovanost celého kolektivu na dané problematice. Doufáme, že navržená opatření a doporučení poslouží ještě k lepšímu inkluzivnímu vzdělávání na naší pobočce Maxíkovy školky.

Za celý kolektiv Maxíkovy školky děkujeme EU za finanční podporu našich aktivit!

Jsmo otevřeni přijímání všech dětí bez rozdílu a těšíme se na ně!

8. Užitečné kontakty

Organizace, jež se zabývají problematikou vzdělávání dětí s OMJ komplexně (materiály, kontakty, školení, metodická podpora...):

- <https://meta-ops.eu/> a její stránky: <https://www.inkluzivniskola.cz/predskolni-vzdelavani>
- <https://cizinci.npicr.cz/>
- <http://www.cicpraha.org/cs/matenske-skoly.html>
- <https://meta-ops.eu/pedagogicti-pracovnici/>
- <http://www.nuv.cz/t/ciz>
- <http://katalogpo.upol.cz/metodika-identifikace-socialniho-znevychodneni/uvod-7/>

Obrázky pro vizuální podporu učení:

- <http://www.globalni-cteni.cz/clanek/obrazky-z-prvniho-cteni/>

Školení pro pedagogy:

- <http://ujop.cuni.cz/kurzy/vzdelavani-pedagogu>
- <https://www.nidv.cz/vzdelavaci-programy>
- <https://www.kurzycestinyprocizince.cz/cs/pro-ucitele-a-lektory.html>
- <http://www.novaskolaops.cz/nase-kurzy/>
- <http://inbaze.cz/kurz-interkulturni-prace-s-detmi-a-zaky-s-omj-v-ms-a-zs/>
- <https://www.clovekvtsni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/kurzy-pro-ucitele>
- <https://www.inkluzivniskola.cz/seminare-pro-pedagogy>

Materiály ke stažení:

- <https://www.kurzycestinyprocizince.cz/cs/materialy-ke-stazeni.html>
- <https://www.detskestranky.cz/rubrika/pracovni-listy/matematika/>
- <http://www.asistentpedagoga.cz/vyukove-materialy/>
- https://dum.rvp.cz/vyhledavani/prochazet.html?vp=P_K&svp=-&svp_ch=on

Inspirace:

- <https://clanky.rvp.cz/search/>
- <https://www.clovekvtsni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/persona-dolls>
- <http://www.auccj.cz/pro-ucitele/metodicke-materialy.html>

Pomoc rodinám:

- <https://icpraha.com/>
- <http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/>
- <https://www.migrace.com/>
- <http://www.integracnicentra.cz/>
- <http://inbaze.cz/>

9. Citace a zdroje

Inkluzivní škola (2020)

[online]. Praha: META. [cit. 27. 10. 2020].

Dostupné z <https://www.inkluzivniskola.cz/deti-zaci-s-omj>

Kostecká, Y., a kol. (2013) Žáci–cizinci v základních školách. Fakta, analýzy, diagnostika.

(Vyd. 1) Praha: Pedagogická fakulta UK

Linhartová, T. (2018). Děti s odlišným mateřským jazykem v mateřských školách.

(Vyd. 2) Praha: META.

Loudová Stralczyňská, B. (2020) Systémový přístup k dlouhodobé jazykové podpoře v předškolním vzdělávání – český i evropský kontext

In: Mezinárodní konference

„Dlouhodobá jazyková podpora žáků s OMJ jako prevence školní neúspěšnosti“ [online].

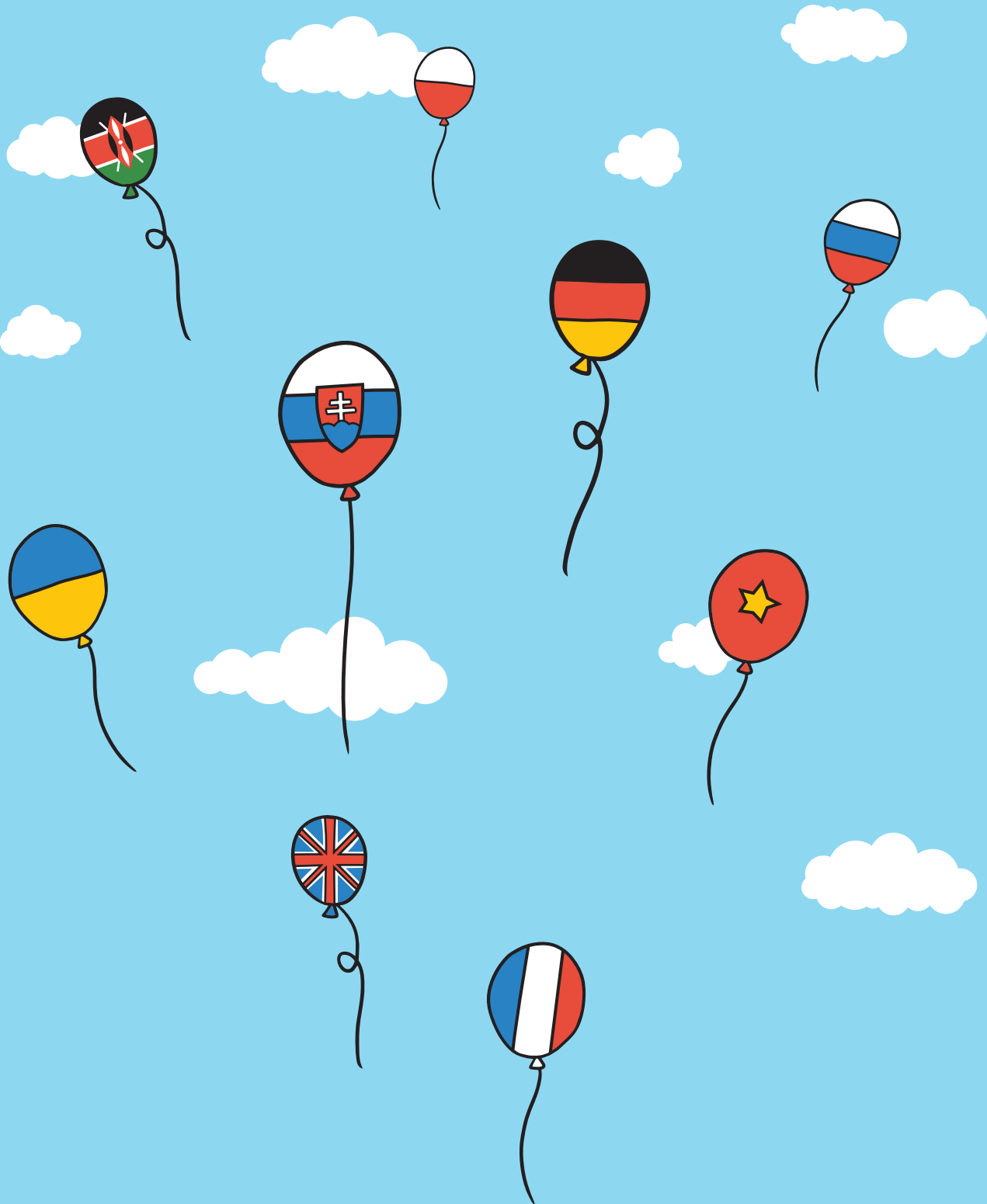
Praha: META. [cit. 27. 10. 2020] dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=70jnfDWCgjk&feature=youtu.be>

Zdrojem obecných informací nám byly portály:

<https://cizinci.npicr.cz/>

<https://meta-ops.eu/>

<https://www.inkluzivniskola.cz/>

PRA
HA
PRA
GUE
PRA
GA
PRA
G

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

www.MaxikovaSkolka.cz